

Sterfgeval

Als er vroeger iemand in de buurt gestorven was, dan moesten de naaste buren en vrouwen, noodnoabers zei men altijd, naar het sterfhuis, verhennekleen. Dit hennekleed had men soms al jaren in het kabinet liggen, soms vanaf het trouwen.

Tegenwoordig doen dit de buren niet meer, maar doet dit de wijkzuster. Ook komt er geen hennekleed meer bij te pas, maar gewoon een pyama.

Ook moesten die naaste buren dan bij de naaste familie aanzeggen, of doen bekend maken, en ook aan de andere buren. Men kwam zo spoedig mogelijk bijeen in het sterfhuis voor het boan uitzetten, en dan moesten de buren naar de familie en kennissen hen groove boan (uitnodigen voor de begrafenis). Tegenwoordig gaat dat allemaal met rouwbrieven, maar vroeger moesten iedereen persoonlijk worden bezocht. Alleen die heel ver weg woonden deed men per brief af.

Ook werden dan de vensterluiken half gesloten, ten teken dat er een sterfgeval had plaatsgehad. Ook moesten de buren dan de groovenstoete (wittebrood) voor het begrafenismaal bestellen, en de vaarnoaber moest de lijk-kist bestellen en ophalen.

De vaarnoaber was diegene van de buren, die twee paarden had, en die moest de doonwagen varen (rijden). De groovenstoete, dat moesten altijd ronde stoeten (witte broden) zijn.

Ook moesten de buren de Dominee uitnodigen om de begrafenisdienst te leiden, die toen nog aan huis werd gehouden, tegenwoordig is die dienst altijd in het gebouw. Onze Katholieke buren deden dit altijd in de kerk.

Ook zei men, dat zolang het lijk niet gekist was, dat de buren er dan 's nachts bij moesten waken. Waarom weet ik niet, maar ik denk dat het was om te voorkomen dat ratten lijkschennis zouden plegen, maar in mijn tijd is voor zover ik weet, dit waken niet meer voorgekomen.

Dit groove boan, dat men in mijn jonge tijd op de fiets deed, was vroeger toen men het allemaal lopende deed, nogal heel wat. Zo had iemand eens aangenomen om naar Loenen te gaan, niet wetende dat het zo ver was. Men had hem gezegd, een eind achter Deventer, maar hij was er wel gekomen, en had zijn boodschap gedaan, maar op de terugweg moest hij nodig even een boodschap doen, en gaat weer verder, maar komt na enige tijd tot de ontdekking, dat hij zijn allozie (horloge) kwijt is, nu dan maar weer terug, en zodoende was het in de kleine uurtjes toen hij weer thuis kwam.

Diegene van de buren, die een paard en kleedwagen had, moest noavaren voor de naaste familie, en de vrouwen achter de lijk-wagen naar het kerkhof. Het paardetuig moest niet glimmen, maar moest dof zijn evenals de schoenen. Later nam dat niet zo nauw meer, evenals met de kleding, dat steekt tegenwoordig niks. Tegenwoordig ziet men van alles, rood of groen, maar vroeger moest het allemaal zwart zijn, de mannen met hoge hoed en groovenjeske, en de vrouwen met een slichte en een zwarte omslagdoek, en zilveren slot met zwarte krallen en zilveren oorbellen, en de mannen geen gouden, maar zilveren horlogeketting of meestal zwart koordje aan het horloge. De buren hielpen altijd in en om het sterfhuis de boel schoonmaken voor de groove.

Bij heel jonge kinderen werd, toen ik nog heel jong was, geen groove gehouden, en kwamen alleen de allernaaste familie en een paar buren. Er kwam er ook geen dominee. Alvorens bij de begrafenis het lijk werd uitgedragen, werd de kist onder de Hekbalk (lijkbalk op de deel) gezet, geopend en nam men afscheid van de dode. Als men naar het kerkhof ging, dan was het altijd over de doonweg, daar hield men zich vroeger nauw aan. En zo werd altijd het lijk door de achterdeur uitgedragen en men heeft mij wel eens verteld dat vroeger ook een jonge bruid door de achterdeur werd binnengehaald.

Onze Grootouders zijn beiden nog in Holten begraven, en dan moesten er een stuk of zes van de buren hen luun, dan werden de beide klokken geluid.

Na afloop van de begrafenis kregen de naaste familie en de buren een 'groovenstoeten' mee naar huis en dit was ook een gewoonte (of had het nog een betekenis, evenals dat het ronde stoete moest zijn) waar men niet van afweek.

Van de groove van Grootmoeder in November 1918 en acht dagen later van Grootvader, kan ik mij alles nog goed voorstellen. Dat Grootvader toen hij al ziek was, nog tegen

Vader gezegd had, dat de doonweg was over de lange diek voor de achterdeur, en dan langs de dennensingel, waar je op de driesprong uitkomt en dan op Espelo aan naar Holten. Die doonweg is nu geheel vervallen, maar dan denk ik wel eens, hoevele keren is er in de loop der eeuwen, sinds 1616, hier al een lijkstoet overheen gegaan, van de ouders van Grootvader Berend Hendrik Marsman, en Maria Duistermars, en van zijn Grootouders Berend Duistermars, en Willemken Hendriks Huisken, en hoevelen daarvoor. Toen in 1941 Vader stierf is deze weg niet meer gebruikt, evenmin bij Moeders begrafenis in 1955. Zij zijn beiden in Okkenbroek op het kerkhof begraven. Van mijn Grootouders van de Stroek kan ik niets vertellen, omdat ik ze geen van beiden gekend heb. Alleen als ik de foto's van 'de Stroek' bekijk, dan gaat alles voor mij een beetje leven.

Zoals ze bij ons altijd zeiden, had Stroeks Jans (Grootvader) een heldere stem gehad. Als ze vroeger met de kleedwagen bij Holterbroek waren en 's avonds weer weggingen, had Grootvader gezegd: "Now Vader en Moeder, ik weense oe het beste", dan is het of ik zijn stem hoor. Omdat ik Vaders tweede Moeder (zuster van Grootmoeder) nog goed heb gekend, kan ik mij ook enigszins een voorstelling van Grootmoeder maken, en ik kon mij haar haast niet anders voorstellen als een soort Heilige. De laatste jaren was ze (Vaders tweede Moeder) te kinde (kinds) en ik zie haar nog zo komen, als ze weer bij ons kwam nadat ze weer stilletjes was weggelopen, vaak kwam Gerritjemeuie (Vaders zuster) er achteraan met haar jak of schone scholk (schort) want ze liep maar zo weg. Hoewel het huis van Marinusoom daar toen ook al wel stond, zou ze daar nooit naar toegaan, maar naar ons, dat was nog den oalen gank.

Ze had ook wel een moeilijk leven gehad, toen ze als tweede Moeder de zorg van de kinderen op zich nam, en later, toen ze na de dood van Grootvader de zorg voor de boerderij erbij kreeg. Toen dit niet meer ging en in 1890 de plaats verkocht werd en het hele gezin uit elkaar ging, en ze zelf weer naar haar geboortehuis is gegaan (naar Holterbroek), wat moet er toen wat door haar heen zijn gegaan. Al werd ze bij Holterbroek liefderijk opgenomen en had ze haar dochter en later haar kleinkinderen om zich heen, toch moet er, dacht ik, altijd een heimwee naar de Stroek in haar geleefd hebben, waar ze ook haar kinderen had gekregen, en ook soms gelukkig was geweest. Gods doel met ons leven is vaak anders dan wij willen en denken.